

AZ MTA FŐTTKÁRA, MESKÓ ATTILA BESZÉDE A WSF ZÁRÓ ÜLÉSÉN

Az UNESCO és az ICSU a Magyar Tudományos Akadémia részvételével 1999-ben Budapesten rendezte meg az első tudományos foglalkozó Világkonferenciát (WCS). A konferencia résztvevői további konferenciák szervezését javasolták. A WCS hatására és a dialógus folytatása érdekében a Magyar Tudományos Akadémia, ismét az UNESCO és az ICSU együttműködésével, megalapította a Tudományos Világforum – Budapest konferencia-sorozatot, a tudás, tudomány és társadalom aktuális kérdéseinek széleskörű megvitatására a globalizálódó világban.

Az első Tudományos Világforumot két évvel ezelőtt tartottuk meg, november 8. és 10. között, *Tudás és Társadalom* témakörben.

Ebben az évben a Magyar Tudományos Akadémia, az UNESCO és ICSU a második Világforumot *Tudás, etika és felelősség* címmel rendezte meg.

A plenáris ülések mellett hat tematikus ülést és két speciális ülést tartottak, a következő témákkal:

- A tudósok szempontjai – a döntéshozók szempontjai,
- Kapacitásépítés és megvalósítás,
- Az üzleti világ szerepe,
- A fejlődő világ,
- A környezet jövője,
- A jövő generációk oktatása, illetve
- A tudomány a demokratikus világban: a parlamentek szerepe, és
- A tudomány a békéért.

Mind a tematikus, mind a speciális ülések összefoglalását ismertették.

Mielőtt rátérek az általános következtetésekre, engedjék meg, hogy felidézzem az elmúlt két nap néhány kiemelkedő eseményét.

Sólyom László köztársasági elnök vállalta a Fórum megnyitását. Hangsúlyozta a tudományos vizsgálatok etikai követelményeit és a tudás megosztásának fontosságát. Egyértelművé tette felelősségünket a jövő generációkért – beleértve a megfelelő oktatást – és felelősségünket a környezetért.

Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke üdvözlő beszédében rámutatott arra, hogy a tudomány képes jobbá tenni világunkat, képes értékesebbé és boldogabbá tenni életünket. A tudósoknak morális kötelességük figyelni a tudás alkalmazására is, mert a kutatás eredményeinek nem megfelelő célokra való használata károkat okozhat, sőt tragédiákhoz vezethet. A 21. században a kutatóknak kell választ adniuk a társadalmat érintő új, szociális, környezeti, egészségügyi és gazdasági kérdésekre. Az első lépés ezen az úton az, hogy tanuljunk egymástól, és párbeszédet folytassunk a társadalom többi szereplőivel. Éppen ez a második Tudományos Világforum fő célja.

Macuura Koicsiro (Koichiro Matsuura), az UNESCO vezérigazgatója elmondotta, hogy a tudományos haladás és a technológiai innováció számos etikai dilemmát vet fel. Ezek sokszor globális skálájúak és gyakran precedens nélküliek. Ezért irányul a figyelem, joggal, a tudomány etikai kérdéseire. A vezérigazgató azt is hangsúlyozta, hogy a kutatók következő generációjának képzésében a tudomány etikai kérdéseinek kiemelt szerepet kell kapniuk.

Lu Jong-hsziang (Yongxiang), a Kínai Tudományos Akadémia elnöke szintén azokra az etikai kérdésekre koncentrált, amelyek a tudomány és technológia gyors változásá-

nak, a megnövekedett lehetőségeknek a következményei, példákat adva a lehetőségekre illetve a visszaélésekre és veszélyekre a biotechnológia, a nanotechnológia és az informatikai területéről. Rámutatott a növekvő „tudásszakadéokra” a különböző kutatási lehetőséggel rendelkező országok között. Megoldást a tudás közzé tétele és az információk megosztása jelenthet.

Josikava Hirojuki (Hiroyuki Yoshikawa), a Japán Nemzeti Mémőki Tudományos Intézet elnöke is hangsúlyozta a tudományos eredmények megfelelő használatát és az együttműködés fontosságát a politikusok, tanárok, újságírók és kutatók között.

A hat tematikus és a két speciális szekcióban mintegy nyolcvan előadó szerepelt, és legalább kétszer ennyi kérdés, hozzászólás és javaslat hangzott el. Természetes, hogy ebben a rövid összegzésben nem eshet szó még fontos előadásokról sem. Szeretném azonban mindenkinek megköszönni – legalább így közösen – azt, hogy előadást tartottak, hozzászóltak, és ezzel gazdagabbá és hatékonyabbá tették tanácskozásunkat.

Mielőtt az összegző javaslatokra rátérek, engedjenek meg két további megjegyzést. Az első a tudomány szerepével kapcsolatos.

A tudomány lényege, hogy kérdéseket tesz fel, és módot keres arra, hogy ezekre válaszokat is adhasson. A kérdések gyakran az élet legfontosabb kérdései. Csak egy példa: a modern genetika és genomika, beleértve az emberi genom feltérképezését, amely a biológia megértésének új korszakát nyitotta meg és az egészségügy jelentős fejlődését ígéri.

A kutatók időnként természetesen tévedhetnek is. A tudományos bizonyítékok értelmezésébe hibák is csúszhatnak. Egyenként a kutatók nem jobbak és nem rosszabbak, mint más foglalkozást űzők. Egy-egy esetben az elfogultság és előítélet is tévedésekre vihet. Az idő múlásával azonban a tudomány az érdekek fölé tud emelkedni, és tökéletesíti, javítja önmagát, mert lényege

a tudás megosztása, az eredmények és módszerek nyilvánosságra hozatala és megvitatása. A tudományos közösség által elfogadott következtetések emiatt mindig az adott időben rendelkezésre álló legmegbízhatóbb nézetek. A döntéshozók akkor cselekszenek helyesen, ha döntéseiket a tudomány tanácsaira alapozzák.

A második megjegyzés az üzleti világ, a gazdaság szereplőire vonatkozik.

Örömmel tapasztaltuk, hogy az üzleti szféra vezetői átérzik globális felelősségüket és annak tudatában cselekedve, fenntartható gazdasági és társadalmi haladásra törekcsenek. A Millenniumi Fejlesztési Célok szellemében, a még ugyan csak kialakítandó, de körvonalai-ban már kibontakozó globális üzleti etika zsinómértékét követve, rendelkeznek azzal a kapacitással, hogy a gazdaság további szereplőivel közösen a világot a fenntartható fejlődés felé vezessék. Jó hír az is, hogy az üzleti világ a fenntarthatóság elérését reálisnak tartja.

Az összefoglaló következtetések, az egyes szekciók rapportóijeinek és vezetőinek megfogalmazásában a következők:

- A tudomány mai összetettsége miatt át kell alakítani az akadémiai világ, a kormányzat, az üzleti világ és a társadalom többi szereplője közötti viszonyt. Ennek megvalósításához a tudomány támogatás, az oktatás és a kommunikáció új modelljei szükségesek.
- A kapacitás bővítésének lehetőségeiből adódó előnyök teljes kiaknázása érdekében meg kell osztani és ki kell cserélni egymás között a tapasztalatokat és a bevált módszereket.
- Nélkülözhetetlen a kölcsönös megértés fejlesztése a tudomány és az üzleti világ közötti kulturális szakadék áthidalása érdekében, különös tekintettel ezek szoros összefonódására, egymásrautaltságára, az etikai és emberi megfontolásokra.
- A világ országai és régiói közötti kapacitás, a tudományos tudás, a tudomány

és technika területén elért vívmányok tekintetében tapasztalható, egyre szélesebb szakadékot a Dél és Dél illetve a Dél és Észak közötti együttműködés erősítésével kell megszüntetni.

- Felismerve pótolhatatlan szerepét és fontosságát, meg kell tartanunk a saját életünket is óvó ökológiai értékeket és az élet fejlődési potenciálját.
- A tudományos tevékenységet minél ifjabb életkorban vonzóvá kell tenni a gyerekek számára, ennek révén a tudományos tudás iránt fogékonyabb új generáció nőhet fel.

Úgy érzem, a Fórum elérte azt a célt, amelyet a szervezők megvalósítani szándékoztak: párbeszéd jött létre, segítve a jobb megértést, és esetenként egyetértést is eredményezve a legfontosabb teendőket illetően. Meggyőződhetünk arról, hogy együttműködve a világot jobbra és biztonságosabbá tehetjük. Folytassuk a munkát ebben a szellemben.

Végül szeretném megköszönni Önöknek, hogy eljötték Budapestre, hozzájárultak a Fórum munkájához – köszönöm a figyelmet!

